

GEERT DE VRIESE
FRANK VAN LAEKEN

Mei '68

**31 dagen die ons
leven veranderden?**

Houtekiet
Antwerpen / Amsterdam

© Geert De Vriese & Frank Van Laeken / Uitgeverij Houtekiet 2018
Houtekiet, Katwilgweg 2, B-2050 Antwerpen
www.houtekiet.be
info@houtekiet.be

Omslag Pascal Van Hoorebeke
Omslagfoto © Getty Images
Opmaak www.intertext.be

ISBN 978 90 8924 634 9
D 2018 4765 3
NUR 680

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission of the publisher.

Inhoud

Voorwoord	
Mei '68, de verbeelding aan de macht?	7
Mei '68, Leuven Vlaams en Vietnam	
'Wat is er in godsnaam aan de hand?'	9
Mei '68, de Rolling Stones, Bob Dylan en de Vlaamse jeugd	
'Een horde viezerds in de vreemdste kleding'	77
Mei '68, vakbonden, vrouwenrechten en de seksuele revolutie	
'Geen enkele vrouw kreeg al een orgasme van de keukenvloer boenen'	147
Mei '68, de televisie, de generatiekloof en de politiek	
'Het parlementair systeem is nutteloos'	187
Mei '68, Pink Floyd, censuur en geloof	
'Als Jezus vandaag leefde, dan zou hij een guerrillero zijn'	229
Mei '68, de Blandijn, Che Guevara en de Koude Oorlog	
'Geen antwoord op een beangstigende vraag'	291
Mei '68, de Beatles en de Gaulle	
'Een revolutie zonder slachtoffers is geen revolutie'	331
Conclusie	
Mei '68, 31 dagen die ons leven veranderden?	379
Bronnen	393
Dankwoord	399
Over de auteurs	400

Brussel lijkt eind mei 1968, zoals heel Europa, op de drempel van een burgeroorlog en een grote revolutie te staan. Of is dat een fata morgana in het collectieve geheugen? © Belga

Voorwoord

Mei '68, de verbeelding aan de macht?

Is Mei '68 wel wat het lijkt? Dat is de vraag die ons inspireerde en intrigeerde om de enige maand in de wereldgeschiedenis met hoofdletterstatus onder de loep te nemen bij haar vijftigste verjaardag. Het antwoord leek voor de hand te liggen. Alle historische mijlpalen zijn gekleurd en verkleurd door nostalgie, dramatiek, romantiek, noem maar op. Dus ook Mei '68. Maar dan nog was het vaak behoorlijk schrikken van welke clichés en andere ideaalbeelden uit het collectieve geheugen in de prullenmand mochten.

En dat was niet eens het meest confronterende. Veel vaker dan verwacht hadden we het gevoel dat we het niet over gebeurtenissen van een halve eeuw geleden hadden, maar over vandaag. Eind mei 1968 waarschuwt een wereldwijd gerespecteerd politicus bijvoorbeeld voor een Amerika dat zich helemaal op zichzelf terugplooit, onder impuls van een – en wij citeren – ‘politicus op zoek naar gemakkelijk succes’. Kroegkreten en krantencommentaren als ‘Over vijftien tot twintig jaar zijn de buitenlanders hier baas!’ en ‘Dit is de eerste keer dat een politicus zo direct inspeelt op rassenhaat’ associeerden we ook niet meteen met de rode banieren van Mei '68. En toch.

En wat te denken van de spiegel die twee activisten van toen ons voorhielden, vanuit hun eigen bewustwordingsproces?

‘Ik zonderde mij af, keerde me af van mijn vrienden en van mijn ouders. Ik zocht het isolement om te kunnen radicaliseren.’ ≈ ‘Men slaagde er niet in om de radicalisering van de jeugd te begrijpen. Het was altijd de schuld van de anderen. De heersende samenleving dacht dat er geen vuiltje aan de lucht was en dat er complotronselars aan het werk waren, die de boel op stelten zetten. Dat was toen zo en dat is nu nog altijd zo, vandaag bij jonge allochtonen.’

Grote verhalen en grote emoties zeggen altijd veel over een grote gebeurtenis. Maar kleine dingen uit het dagelijks leven leerden ons op hun manier evenveel over de algemene tijdsgeest waarin Mei '68 zich afspeelde. Met name over de mate waarin de wereldwijde revolutionaire opwindning eigenlijk doordrong tot in de doorsneehuiskamers in het algemeen en tot bij de Vlaamse jongeren in het bijzonder. De muziek die het populairst was in mei 1968, bijvoorbeeld. Nee, dat waren niet de Beatles of de Stones, laat staan Jimi Hendrix. Of

neem wat – volgens de dan ook al imagobepalende reclamewereld, tenminste – de allereerste bijdrage was van de computer tot het algemeen geluk van de Vlaamse vrouw. Bepaald emancipatorisch is ze niet, kunnen we nu al wel verklappen.

En de Vlaamse studenten in mei 1968? Dat moet wel 'Leuven Vlaams' zijn, toch? Niet, dus. Ook dat bleek een fout in de gps van het collectieve geheugen te zijn. De vlammen laaiden bij ons op in een andere stad. Al was het, toegegeven, veeleer een strovuur in vergelijking met de katalysator die het veroorzaakte. De gedoodverfde vader, zoon en heilige geest van de opstand: *Mai Soixante-huit*.

In Parijs, en bij uitbreiding heel Frankrijk, werd de toestand als prerevolutionair aanvoeld, met naast bijzonder heftig studentenprotest en politiegeweld ook een massale stakingsgolf in de bedrijven en bij de overheden. Zelfs de hoofdzetel van de voetbalbond werd bezet door doelmannen en spitsen onder de strijdkreet '*Le football aux footballeurs!*' Maar toen we uitzoomden, bij onze speurtocht in archieven en in onze meer dan dertig interviews, stootten we eens te meer op een intussen ondergesneeuwd facet van de maand van de grote opstand: in de Verenigde Staten wordt al veel langer geprotesteerd, in Berlijn gewelddadiger en in Amsterdam provocerder.

Mei '68 begint min of meer in 1964, met de Free Speech Movement op de universiteit van Berkeley in Californië. De nieuwe tijden spoelen in 1965 al aan in Europa met onder meer *Swinging London* en het Amsterdamse Provo, en via de dood en het gecultiveerde martelaarschap van Che Guevara in 1967 monden ze uit in Dolle Mina en AMADA. En zo wordt de geschiedenis van Mei '68 meteen ook een geschiedenis van de jaren zestig.

Ontdek samen met ons dat – om de bekendste slogan van *Mai Soixante-huit* te parafaseren – de verbeelding inderdaad aan de macht is. Maar niet helemaal en soms zelfs helemaal niet zoals de bedenkers het toen bedoelden en zoals de mythe en de overlevering het vandaag vaak willen.

Geert De Vriese & Frank Van Laeken
Februari 2018

Mei '68

Leuven Vlaams en Vietnam

'Wat is er in godsnaam aan de hand?'

*Wat gebeurde er op de vooravond van Mei '68 en op 1 tot en met 5 mei?
Feiten, duiding en interviews met Mimi Smith, Willy Claes,
Jan Verroken, Jack Weinberg, Frieda Joris en Vic Anciaux.*

'Leuven Vlaams' beheerst de studentengemoeders, maar andere jongeren hebben andere zorgen: 'Alles bij elkaar vind ik lang haar een vuile boel.' © Belga

De vooravond

‘Zijn jullie allemaal zo braaf?’

Pardon? Of zij allemaal zo braaf zijn? Het is een opmerkelijke vraag om een jongere debat mee in te zetten, en het antwoord is nog vreemder. Maar laat ons eerst een en ander even situeren in de tijd en in zijn context, namelijk in de aanloop naar Mei '68. Hoe opstandig is de Vlaamse jeugd op dat moment? Bloeit het zaad van de revolutie van Oostende tot Bastenaken? Of is het nog, zoals *the answer* van Bob Dylan, *blowin' in the wind*? Nee, onmogelijk. Revolutie, rebellie, rock-'n-roll! Zo moet het geweest zijn, toch? Een poster van Che Guevara aan de muur en *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* met het volume op elf. De Amerikaanse president Lyndon B. Johnson is een moordenaar, pa een reactionaire lul, ma een burgertrut, geef die joint even door of gaan we meteen maar uit de kleren? Hoe heet je trouwens? Zo moet het geweest zijn, op de vooravond van een maand die de wereld op zijn morele grondvesten zal doen daveren. Pakweg de *Summer of Love* moet ook bij ons een diepe generatiegroef getrokken hebben in samenleving en familie. Oud is *out*, jong is het nieuwe Nieuw. Of zou het toch...?

Op 25 januari 1967 – goed anderhalf jaar voor Mei '68, dus – pakt *Het Laatste Nieuws* uit met een aparte wekelijkse jongerenbijlage van vier pagina's. *Voor al wie JONG is en in de toekomst blikt*, heet ze voluit, maar de redactie en de lezers houden het al snel bij *JONG*. Het is uiteraard geen wetenschappelijke graadmeter maar wel een indicatieve tot interessante afspiegeling van wat er op dat moment leeft bij een aantal Vlaamse jongeren. Vooral omdat *JONG* zowat wekelijks een *Forum* brengt: een debat waarin de grote of in elk geval spraakmakende thema's in het nieuws aangesneden worden.

Het allereerste *Forum* wordt geopend met die vraag of onze jeugd zo braaf is. Het antwoord lijkt erin besloten. Een oorverdovend 'Nee!'. Maar dat draait heel anders uit. Ook en zelfs als het over een eeuwige en onverslijtbare bron van conflicten gaat: het uitgaansleven. De redactie gaat ervan uit dat de deelnemende Brusselse jongeren tussen zestien en achttien jaar in alle staten zullen zijn over hoe uitgaan op dat moment juridisch ingeperkt is: 'Wij vinden de toestand hier eigenlijk schandalig. De jongeren onder achttien jaar worden eenzijdig uit de dancings gezet en de straat opgejaagd. Alsof er in dansen kwaad zou steken! Wij voelden ons opstandig tegenover zulke toestand. Is dat nu geen schandalige wet?' Niet echt, vinden de jongeren die deelnemen aan het debat:

'Ik vind dat juist een heel goede wet. Het geeft toch maar een onbehaaglijk gevoel wanneer men kinderen op een dansvloer ziet.' ≈ 'Ik ben nog maar zestien jaar en val dus onder deze wet, maar toch ga ik ermee akkoord. De dancings moeten een zekere standing in ere houden. Zoals men in sommige ook personen weigert die geen das dragen, ook daar ga ik mee akkoord.'

Over naar een ander gevoelig onderwerp: lang haar! Het symbool en icoon van een nieuwe tijd, en de inzet bij uitstek van een strijd tussen jong en oud. Toch?

'Hair, flow it, show it / Long as God can grow, my hair...'

Broadwaypremière van de hippiemusical *Hair*, april 1968

'Indien vaders en moeders hun geschiedenis kenden, dan zouden zij wellicht wat minder geïrriteerd zijn door het lange haar van hun zoons,' zet JONG het debat popelend in. 'Het is geen probleem van onze maatschappij, het is een probleem van de mensheid. Vergeleken bij de jongens uit de renaissance is de mannelijke jeugd van heden veel minder agressief, moordzuchtig en onverdraagzaam. Decadent? Welnee, gewoon het zich steeds voordoen-de vraagstuk van de adolescent.' Die adolescent blijkt daar zelf echter anders over te denken: 'Lang haar? Och kom, dat zie je alleen bij een bepaalde, eerder kleine groep. Ik ben ervan overtuigd dat die gril geen lang leven beschoren is. Zij die hun haar laten groeien doen dat alleen maar om op te vallen.'

Niemand pro? Toch wel, eentje: 'Het geeft een persoonlijk uiterlijk en het is een weerspiegeling van een eigen vrije uiting.' De reacties zijn even snel als duidelijk:

'Och gij, met persoonlijkheid heeft het niets te maken. Integendeel, ik vind het een uiting van géén persoonlijkheid, het is alleen maar na-apen van een voorbeeld.' ≈ 'Alles bij elkaar vind ik lang haar een vuile boel. Het is onhygiënisch en het geeft een slordige indruk.'

Een *Forum* over examens, daar moet toch wel vuurwerk van komen? Een beetje wel, zo blijkt, maar om nu te zeggen dat het spettert... Een deelnemer pleit voor meer gespreide examens, een andere voor een meer individuele aanpak waarbij zelfs het opdoeken van het werken met klassen op de schop gaat. Een revolutionair systeem dat een jaar voordien is ingevoerd in een aantal middelbare scholen in Berlijn. Prima idee, vinden de meesten. Maar niet iedereen, en de tegenargumenten klinken bepaald niet progressief. 'Zoiets is in een klein landje zoals het onze onbetaalbaar' en 'Geen examens meer, dat is een teken van luiheid'.

Er wordt ook gepleit voor een cursus Actualiteit, onder meer omdat alles wat hedendaags is niet aan bod komt in de geschiedenislessen. Een panellid is tegen: 'Dan gaat men er politiek in mengen en politiek is uit den boze op school.' Alle anderen vinden echter dat informeren moet kunnen zonder daarbij standpunten in te nemen. 'Hoewel,' sluit een van hen het debat af, 'dan hebben we wel een examen meer op onze nek...'

Wetenschappelijke studies spreken deze eerste voorzichtige indruk van conservatieve tot reactionaire trekjes alvast niet tegen. Het aan de KU Leuven verbonden Studiecentrum voor Jeugdwerk publiceert in 1967 de resultaten van een onderzoek naar de vrijetijdsbesteding van de Vlaamse jongeren. In de grote steden blijkt vijftien procent van de ondervraagden geregeld de hele avond voor de televisie te zitten. Om de actualiteit op de voet te volgen en hun kritische geest aan te scherpen via duidingsprogramma's? Nee. Vlaamse jongeren kijken het liefst naar – in dalende volgorde – feuilletons, tienerprogramma's, variété en sport. Daarna pas komen de journaals en andere nieuwsprogramma's.

Dezelfde krachtlijnen tekenen zich af wat de radio betreft. De voorkeur gaat uit naar muziekprogramma's ('lichte beat'), ontspanning ('hoorspelen en variété') en sportreportages. Dan pas volgen nieuwsprogramma's. Zeventig tot negentig procent leest de krant en vijftig tot zestig procent een tijdschrift. In die laatste categorie gaat het bij 44 procent om een jongerenmagazine, en muziekblad *Juke Box* steekt er met kop en schouders bovenuit. Wat niet zo vreemd is, gezien de onderwerpen waarover jongeren volgens dit onderzoek in eerste instantie meer willen lezen: 'Liedjesteksten, levensverhalen van vedetten, nieuws over de vedetten en de brievenrubriek.'

Vlaanderen is nu eenmaal Vlaanderen, zou je dan kunnen denken. Wellicht ligt dat heel anders in Frankrijk, nietwaar, waar *Mai Soixante-huit* eraan zit te komen?

'Si vous allez à San Francisco / vous y verrez des gens que j'aime bien...'

Cover van *San Francisco (Be Sure to Wear Flowers in Your Hair)*, Johnny Hallyday, 1967

Precies een jaar voordien, in mei 1967, stelt minister van Jeugd en Sport François Missoffe een Witboek voor met de resultaten van een grootschalig onderzoek naar de Franse jeugd. Ook daar blijken jongeren massaal naar de radio te luisteren, maar al evenmin om geïnformeerd te zijn over de actualiteit. Wel voor de muziek, en van twee artiesten krijgen ze maar niet genoeg. Niks Beatles, Stones of zelfs nog maar Claude Nougaro, maar Johnny Hallyday en chansonnière Juliette Gréco. Net onder hen scoren Adamo en Claude François het best. 'De Franse jongeren kijken naar hen op,' specificeert het Witboek, 'en ze spreken over hun sportwagens, hun liefdesgeschiedenissen en hun liedjes.'

Vrijblijvend en verder ongevaarlijk, met andere woorden, en de Franse jeugd blijkt in haar vrije tijd in het algemeen keurig binnen de tricolore lijntjes te kleuren. Een op de twee is nog nooit op vakantie geweest buiten eigen dorp of stad, en de vrije uren gaan op aan – in volgorde van voorkeur – vrienden bezoeken, dansen, naar de bioscoop gaan en televisiekijken. Drieënzestig procent legt spaarcenten opzij. Jongens hoofdzakelijk voor een motorfiets of een auto, en de meisjes blijken nog traditioneler te zijn. Zij sparen namelijk alvast voor hun huwelijk. Een maand later komen hier de resultaten bij van een enquête tijdens de meest recente kiescampagne in Frankrijk. Ruim zeventig procent van de ondervraagde jongeren is niet te vinden voor het verlagen van het stemrecht van eenentwintig naar achttien jaar.

Kortom, het ziet er niet meteen naar uit dat de molotovcocktails en de traangasgranaten eerlang over de Champs-Élysées zullen zoeven. Over eender welke straat eigenlijk, en het lijkt er ook niet echt op dat *JONG* de vlam in de Vlaamse pan zal jagen. 'Zijn jullie allemaal zo braaf?' vroeg de redactie van de jongerenbijlage van *Het Laatste Nieuws* aan haar lezers. Het zou ook vice versa geweest kunnen zijn. Laten we een van de grote pijlers van de sixties er even bijnemen, de popmuziek. *JONG* heeft 'aandacht voor moderne muziek' beloofd, en vult dat in het eerste nummer in met stukjes over Adamo, de Monkees en Tom Jones. Will Tura mag verder uitgebreid uitleggen dat hij eigenlijk niets te melden heeft. Duffe boel in een maand waarin onder meer Eros en Thanatos ten dans spelen op *The End* van de Doors.

Later op het jaar weet de sterjournaliste, die mee de algemene lijnen van *JONG* uitzet, niet wat ze ziet wanneer ze een concert van de *beatgroep* de Manchester Playboys bijwoont. Het is haar eerste kennismaking met *moderne muziek*, zo blijkt, en bijster aangenaam is die niet geweest:

'Het is gebeurd! Wij hebben psychedelisch-muziek gehoord! Eerlijk is eerlijk, en dus moeten we bekennen dat we het vreselijk vonden! Misschien moeten we aan deze klank nog wennen, maar wij zijn op dit nieuw lawaai niet gaan freak-ouden, zoals dat hoort. Het was onaangenaam en de opgeschrikte jonge mensen trokken een lelijk gezicht. De lavine van lawaai was schrikwekkend, de muziek (?) dreunde in ons arm hoofd (dat anders toch al veel gewoon is!) en onze slapen bonsden onophoudelijk.'

Waren jullie bij *JONG* dan zelf ook zo braaf, Mimi Smith?

'Wij waren zo on-ge-lo-fe-lijk braaf!'

Mimi Smith (27, journaliste)

'Ik ben heel blij dat ik de jaren zestig bewust heb meegemaakt,' valt Mimi Smith met de deur in huis. 'Zeker als je, zoals ik, muziek en mode volgde. Dat ging ineens van die omajurken naar de minirok. In de muziek ging het van Frank Sinatra over Elvis naar de Beatles en de Rolling Stones. Toen ik begin jaren zestig naar de universiteit van Gent ging, werden vrouwelijke studenten nog geacht zich niet te schminken of een decolleté te hebben. Brigitte Bardot heeft veel gedaan om het beeld van de vrouw te veranderen. Haar foto's hingen niet alleen bij de jongens, maar ook bij de meisjes op de kamer, zij was ons idool.'

'In de sixties zou alles veranderen. Kennedy tegen Chroesjtsjov over Cuba, de opkomst van de Afro-Amerikanen onder Martin Luther King, de popmuziek: een formidabele tijd om in te leven. Al mochten vrouwen hun stem nog niet verheffen. Er luisterde toch niemand. Als journalisten iemand interviewden over een ernstig onderwerp was het altijd een man.'

‘Het ritme van de beat dringt zich op in de gekke jassen, de krappe mini-pulletjes, de gebloemde dassen, de fel gekleurde pantalons...’

JONG, 15 maart 1967

Vandaag kennen de meesten Mimi Smith van haar VTM-periode, maar op dat moment heeft ze er al een hele mediacarrière opzitten. Eigenlijk was ze voorbestemd om de eerste vrouwelijke anker van het BRT tv-journaal te worden, maar dat vernam de jonge journaliste pas achteraf. ‘Dat was inderdaad de bedoeling, maar wij kregen niet veel uitleg in die tijd. Ik moest beginnen op de radioredactie om later over te schakelen naar televisie, gezien ik al veel ervaring had met tv-werk. Die redactie was toen nog een echt mannenbastion. Je werd geacht om over alles te kunnen meepraten, maar ik was niet thuis in buitenlandse politiek en economie. De eindredacteur van de dag ging de telexen halen en zei dan “Maak hier maar iets over”. En dan kreeg je een nieuwsbericht in handen over een klein eiland in de Stille Oceaan waarvan je nog nooit gehoord had. Ik werd daar buitengekeken, om niet te zeggen buitengepest. In de jaren zestig kon je gelukkig nog zeggen “Ik vind het hier niet leuk, ik ben weg” en je vond direct een andere job. Wij beseften niet wat een grote luxe dat was. En weg was ik.’

Al heel jong was Smith panellid in de quiz *Wie is wie?*, naast onder anderen Marc Sleen. Ze werkte ook mee aan *Tienerklanken*, de tv-uitzendingen van Paula Sémer over de vrouw en verschillende radioprogramma's, en was freelance actief bij diverse muziekbladen, waarbij haar meertaligheid – haar vader was een Brit, thuis spraken ze Engels – een troef was. Zo schreef ze artikels voor Amerikaanse bladen als *Cashbox* en *Billboard*, en werkte ze ook nog voor platenmaatschappij CBS. ‘Dat was hard werken, hoor, maar ik deed dat graag. *Exciting!* Op zekere dag las ik in *Het Laatste Nieuws* dat de vaste muziekjournalist z'n ontslag had gekregen. Ik heb dadelijk mijn kandidatuur gesteld en kreeg de job. Zo ben ik bij *Het Laatste Nieuws* terechtgekomen, waar ik over muziek en mode schreef, en verder over alles wat meisjes en vrouwen aanbelangde.’

‘Is een geëmancipeerde vrouw nog vrouwelijk?’ JONG, 15 februari 1968

Begin 1967 besliste de directie van *Het Laatste Nieuws* om te starten met een wekelijkse jongerenbijlage op woensdag. Niet dik, vier uitneembare pagina's. Niet fancy, gewoon op krantenpapier. Niet met een uitgebreide ploeg, coördinatrice Mimi Smith, bijna 26, moest een beroep doen op de bestaande redactie van de krant en een handvol freelancers. Zelf bleef Smith de muziekwereld volgen. Dat ging breed: van variété tot rock. ‘Ik heb toen onder meer Pink Floyd geïnterviewd, lang voor iedereen ze kende. Ik kreeg de eerste psychedelische beelden die ze produceerden te zien. Cinema volgde ik ook: zo mocht ik de

allereerste James Bond interviewen, Sean Connery. Op die leeftijd was die job natuurlijk het einde.'

De emancipatie van de vrouw was een van de topics die ze volgde. 'Wat die vrouwen toen allemaal uitkraamden! Als je die uitspraken vandaag opnieuw zou bovenhalen, zou-

De studentenrevolte had geen plaats in JONG, de minirok van Mary Quant wel.

© TopFoto

den ze ongetwijfeld weigeren hun naam daaronder te zetten. Vergeet niet dat de vrouw in die periode nog achtergesteld werd. Ik had zelf in de jaren vijftig op een normaalschool gezeten. In mijn jaar zat een zestigtal meisjes, verspreid over drie klassen, en ik was de enige die naar de universiteit mocht. Een van mijn beste vriendinnen wilde dat ook doen, maar haar vader, een onderwijzer, had uitgerekend hoeveel geld zij zou derven als ze eerst vier jaar zou studeren in plaats van direct te beginnen werken, en ze mocht niet. "Njet!" zei hij. Nu vinden we zoiets onvoorstelbaar.'

Net als op de BRT-nieuwsredactie kreeg Mimi Smith geen duidelijke richtlijnen waar JONG – pardon: *Voor al wie JONG is en in de toekomst blik* – naartoe moest evolueren. 'Ze zeiden gewoon: "We gaan daarmee starten en jij moet dat doen." Er werd niet eens gevraagd of ik dat wel wóu doen. Maar goed: natúúrlijk wilde ik dat doen! De bedoeling was duidelijk: men wilde met de krant meer jongeren bereiken. De insteek was niet "Voelen jullie je tekortgedaan?" maar: "O wat een leuke tijd!" JONG moest uitstralen dat

het een heerlijke tijd was om in te leven, dus schreven we niet over politiek en studentenrevoltes maar over de Beatles, de Stones en de minirok van Mary Quant, onderwerpen die door de hoofdredacteur werden opgelegd. Als er dan toch eens over de tijdsgesest en het oproer aan de universiteiten werd geschreven, dan gebeurde dat op de gewone krantenpagina's.'

'Wij wilden aan bewustmaking doen, ja. Het debat aanzwengelen is niet echt gelukt, want we ontvingen weinig reacties. Er kwamen nauwelijks lezersbrieven binnen. Dat is amper een paar generaties geleden, maar jongeren waren toen écht zo braaf. Ze mochten niet uitgaan voor hun achttiende – en dan nog alleen in het weekend –, ze moesten om tien uur thuis zijn en tijdens de week moesten ze studeren. Je moet je dat voorstellen: als je ging

verder studeren was je je vrienden van de middelbare school kwijt en aan de universiteit kreeg je niet de kans om nieuwe vrienden te maken. Al lag dat bij mij anders. Mijn moeder, die ernstig ziek was, zei: “Ga naar de *unie*f en amuseer je maar!”

‘Willen jullie ook zo snel mogelijk van huis weg? Verstaan ouders en kinderen elkaar?’

VADER, MIJN KAMERAAD’ JONG, 22 februari en 19 juli 1967

‘Vrijen, dat was handje vasthouden in de cinema. *Handtastelijkheden* waren er bij de meesten nog lang niet bij. Als de jongen vermetel was, legde hij een arm om je schouders heen, maar als *net* meisje mocht je zelf geen initiatief nemen. Bij mij in de klas zat een meisje dat in verwachting was: daar werd kwaad van gesproken. Wij waren zo on-ge-lo-fe-lijk braaf!’

Al geldt dat niet helemaal voor Smith zelf, zo blijkt. ‘Ik ben in 1968 gaan samenwonen met mijn vriend. Wat een schande! In mijn kennissenkring kreeg ik te horen dat je zoiets niet deed, terwijl dat in Nederland al volop gebeurde. Vlaanderen was veel conservatiever. Er werd massaal CVP gestemd, naar de kerk gegaan, vader en moeder werden nog geëerd, iedereen was beleefd en sprak met twee woorden, over seks werd niet gepraat, met elkaar naar bed gaan voor het huwelijk gebeurde nauwelijks. Ann Christy en Nicole Josy droegen gehaakte jurken van Ann Salens: daar kon je doorkijken. Een schandaal, ook al droegen ze keurig een onderjurk. In Londen, Parijs en Amsterdam stonden ze véél verder. Dweepen met Ramses Shaffy werd niet geapprecieerd, terwijl diens teksten toch niet zo opruiend waren. Ik had hem in JONG zelf een oertalent genoemd. “Hoog, Sammy, kijk omhoog.” Ja, je moet vooruit in het leven, daar gaat dat nummer over. Dat wil iedereen hé. Ramses Shaffy en Liesbeth List werden trouwens vrij snel zeer populair in Vlaanderen.’

‘Seks tussen studenten niet steeds uit den boze’ JONG, 20 december 1967

De Amerikaanse *Summer of Love* van juli en augustus 1967, waarover later meer, had niet direct invloed op de redactionele koers van JONG, geeft Mimi Smith aan. ‘Wij liepen met bloemen in ons haar rond en we riepen op tot *Peace and Love*, dat wel. Lief en zacht, en elkaar graag zien, daar waren wij voor. Drugs waren er niet bij. In hippe milieus werden die al wel gebruikt, vooral onder invloed van sommige muziek, maar dat bleef in het duister.’

“Leuven Vlaams” interesseerde ons minder, al zagen we ook wel dat er iets moest veranderen. Maar dat was niet onze taak. We leefden mee vanop een afstand. We waren niet zo opgevoed: een vrouw hield zich niet met politiek bezig. Wij stemden zoals onze vaders stemden. Als Vlaamse Brusselaars ontvingen wij zelfs pamfletten om voor Paul Vanden Boeynants te stemmen, want die zou er wel voor zorgen dat Brussel Vlaams bleef. Veel Vlamingen hebben toen op hem gestemd.’

‘Er was in 1967 en 1968 zeker nog geen sprake van gelijkberechtiging van man en vrouw. Niet alle vrouwen vonden dat overigens een bezwaar, bleek uit de interviews die ik deed. Een vrouwelijke buschauffeur vond het wel onrechtvaardig dat zij minder verdiende dan haar mannelijke collega’s, maar een dame die in de Galerie Louise in de haute couture werkte, vond het prima zoals het was. “Mijn man vult onze stembiljetten in en ik stem zoals hij het zegt,” vertelde ze me. Zij had een voltijdse job, maar haar man besliste alles alleen: “Ik heb graag een vaderfiguur, alleen mannen kunnen gezag uitstralen.” Ik wist niet wat ik hoorde! De vrouw werd geacht te koken, te poetsen, de pantoffels van haar man klaar te zetten, de krant naast zijn zetel neer te leggen en als hij in bed zin had om dingen te doen – het woord “seks” werd niet gebruikt – en zij niet, moest ze dat toch maar doen.’

‘HIP HIP ITEGEM – Psychedelic Carnaby Club aan het einde van de wereld’

JONG, 2 augustus 1967

In mei 1968 nam Mimi Smith namens *JONG* aan de Vrije Universiteit Brussel deel aan een studiedag rond het thema *De arbeidsvoorwaarden van de vrouw in het Belgisch Recht gezien in Europees Perspectief*. ‘Het besluit van die dag was dat het probleem niet bij de vrouw lag, maar bij de man, die zich moest bevrijden van de ouderwetse gedachte dat de vrouw onderdanig moest zijn. Er werd ook benadrukt dat de vrouw volgens het burgerlijk recht de vrijheid had om te werken en dat ze daarvoor een gelijke bezoldiging moest krijgen. “Maar zover zijn we nog niet,” zei professor huwelijksvermogensrecht Gustaaf Baeteman. Vijftig jaar later dus nog niet. Niet zo lang geleden liep ik een freelance journaliste tegen het lijf die boos was omdat ik nog altijd actief was. “Jij neemt werk van ons af,” vond ze. “Jij hebt een man, je hebt een huis, je hoeft niet meer te werken. Jij verdient geld dat ons toebehoort.” Tja.’

Uiteindelijk zou Mimi Smith maar anderhalf jaar *JONG* blijven doen. ‘Ik bleef wel voor tv en voor de schrijvende pers interviews doen met figuren uit de showbusiness. Tom Jones, Engelbert Humperdinck, Diana Ross. Vedetten waren toen nog benaderbaar. Een van de weinigen die vervelend deden was Juliette Gréco. Die liet me eens een hele dag wachten in het gezelschap van een cineast. Ik werd dat zo beu, dat ik de deur van haar loge opentrok en riep: “Madame Gréco, je pars!” “Non non non, j’ai le temps,” antwoordde ze. Iemand vertelde me later dat ze die dag een hele fles wodka had leeggedronken en niet in staat was om geïnterviewd te worden.’

‘Ik had misschien iets vooruitstrevender kunnen zijn, maar je leeft in de tijd waarin je leeft. Serieuze onderwerpen werden door de mannen behandeld. “Hou jij je maar bij de muziek en de mode,” werd er gezegd. En dat deed je dan maar. Dat was de sfeer van die tijd. Katholiek Vlaanderen. Een beetje bekrompen. Pas na Mei '68 begon de vrouw zich een eigen opinie te vormen.’

Dag 1

‘Schaart U deze meiendag, dichter dan ooit rond d’oude vlag!’

Woensdag 1 mei 1968 ≈ Feest van de Arbeid, en dus... ‘*Ontwaakt, verworpenen der aarde!*’ Hoewel, nog even onder de wol blijven was misschien ook geen slecht idee geweest. Rukwinden, regenvlagen, hondenweer. En, om bij de *Internationale* te blijven, ‘*de rijkaard die zelfzuchtig voortleeft*’ kan ook nog wel even op beide oren doorslapen, want alles lijkt rustig aan het front van de klassenstrijd.

Sowieso in het altijd rustige Luxemburg. Daar wordt het jaarlijkse Feest van de Druïden gevierd, en iedereen loopt uit achter de fanfare om samen meiklokjes te gaan plukken. In Rome en West-Berlijn trekken socialisten en communisten massaal en partijgedisciplineerd door de straten, en aan het eind van de dag gaat iedereen weer rustig naar huis. In Spanje wordt het wel even spannend. Ondanks de ijzeren vuist van generaal Franco hebben een aantal vakbondsactivisten opgeroepen tot drie dagen protest onder de banier ‘*¡Libertad!*’ De honger naar vrijheid is er na intussen dertig jaar dictatuur groot genoeg om voor het eerst sinds het begin van de Spaanse Burgeroorlog op 1 mei op straat te komen in de grote steden. Het regime reageert met een massale ontplooiing van ordestrijdkrachten en tientallen arrestaties. En toen werd alles ook daar weer rustig, tenminste toch in het straatbeeld.

‘De Telegraaf moet branden!’

Protestmanifestatie Amsterdam, 1 mei 1968

Niemand staat voorlopig ook echt stil bij wat er in Frankrijk gebeurt. Bij de 1 Mei-optocht van de communistische vakbond CGT, de Confédération Générale du Travail, worden slogans gescandeerd tegen de oorlog in Vietnam en het komt tot behoorlijk gewelddadige relletjes. Niet met politieagenten of *gendarmes*, maar tussen de vakbondsmilitanten en studenten die zich bij de stoet willen aansluiten.

In Nederland loopt een en ander wel uit de hand. Na de aankomst van de officiële betoging op de Dam komt het in de late uren tot rellen met leden van vijf linkse studenten-

'Op 1 mei werden foto's meegedragen van Che Guevara, Lumumba en... Martin Luther King,' stelt *Gazet van Antwerpen* verbijsterd vast.

organisaties die eerder de binnenstad zijn ingetrokken en de rechtse krant *De Telegraaf* in het vizier nemen. Letterlijk. Fakkels, flessen en vuurwerk vliegen richting het door de politie bewaakte gebouw. De jongeren worden met de wapenstok verdreven en er volgen negen arrestaties.

Het lijkt wel de apocalyps in vergelijking met het Feest van de Arbeid in ons land. 'Ondanks stormweder stapten tienduizenden op in de betogingen,' noteert de verslaggever van *Volksgazet*. Zijn collega van *Gazet van Antwerpen* schat dat, aan de andere kant van het politieke spectrum, toch iets anders in: 'De optochten moesten zich ditmaal doorgaans met minder belangstelling dan voordien tevreden stellen.' Er valt de rechts-katholieke *Gazet* wel iets op. In de communistische stoet, die in Brussel voor de socialistische optocht uitloopt ...

'... voerden de buitenlanders, vooral de Spanjaarden en de Portugezen, de hoofdtoon en er werden met veel overtuiging foto's in meegedragen van Che Guevara, Lumumba en ... Martin Luther King.'

Maar of het nu de socialisten of de communisten waren: 'Aan de Beurs werd gepoogd over een luidspreker enig enthousiasme te wekken voor de voorbijtrekkende groepen, maar niet één keer werd er gejuicht.'

‘Op 1 mei allen achter regeringsvormer Collard in grootse betogingen!’

Volksgazet, 30 april 1968

Hoe liggen de politieke kaarten in ons land, op 1 mei 1968? En wat zijn op de Dag van de Arbeid de hoofdbekommernissen van de met afstand grootste en best georganiseerde linkse kracht, de nog unitaire BSP-PSB? Voorzitter Leo Collard in de Borinage, zijn Vlaamse ondervoorzitter Jos Van Eynde in Antwerpen, zijn Waalse secondant Joseph-Jean Merlot in Luik ... Allemaal hebben ze dezelfde boodschap in hun 1 Mei-toespraak. Voorlopig zijn er even andere prioriteiten dan de kernboodschap van de *Internationale*.

‘Bijzonder in dit jaar 1968 valt ons traditioneel 1 Meifeest op een belangrijk ogenblik voor zowel de socialistische beweging als voor het land,’ heeft Collard gisteren al benadrukt in zijn officiële vooravondboodschap. Dat lijkt behoorlijk verheven, maar in werkelijkheid reikt het allemaal niet verder dan de Wetstraat. Begin februari is de rooms-blauwe regering Vanden Boeynants 1 gevallen over een communautaire kwestie: *Leuven Vlaams*, waarop we later uitgebreid terugkomen. De daaropvolgende verkiezingen van 31 maart – echt wel op de vooravond van Mei ’68, dus – leidden tot verlies voor zowel de christendemocraten (2,7 procent) als de socialisten (2,32 procent) en een status quo voor liberalen met *slechts* 0,74 procent verlies.

Waar knalden de kurken dan wel? Bij de Volksunie (3,1 procent winst en acht Kamerzetels erbij), bij het Brussels-franfone FDF dat zijn aantal zetels verdubbeld zag, en bij het nieuwe en Waalsgezinde Rassemblement Wallon, dat zijn entrée maakte in de Kamer met zes vertegenwoordigers. De communautaire krachtlijn was duidelijk. Aan de linkerkant is het aantal kleine partijtjes op de kieslijsten almaar toegenomen, met onder meer trotskisten, onafhankelijke socialisten enzovoort. Het meest opmerkelijke fenomeen speelde zich echter in het centrum af. De cijfers geven aan waarom Mimi Smith het zich een halve eeuw later nog spontaan herinnert: uittreidend premier Paul Vanden Boeynants heeft er met succes voor gekozen onder eigen naam op te komen en bijna een kwartmiljoen kiezers spraken hun vertrouwen uit in het mensgeworden letterwoord VDB.

De vorming van een nieuwe regering is wel op gang getrokken, maar het schiet allesbehalve op. ‘Morgen begint de zoete maand waarin de vogeltjes een ei leggen,’ zucht Manu Ruys in zijn editoriaal van 30 april in *De Standaard*. ‘De politieke crisis die in de gure januarimaand begon met het expansieplan van Leuven-Frans, op 7 februari de regering-VDB zag struikelen en (reeds) een maand geleden tot vervroegde verkiezingen noopte, is onmerkbaar van de winter in de lente overgegaan, en nadert nu de zomer.’ De politieke crisis zal uiteindelijk blijven sudderen en aanslepen over heel Mei ’68. Pas op 17 juni zal de nieuwe regering aantreden. Een rooms-blauwe coalitie onder aanvoering van Gaston Eyskens, die voor de vijfde keer premier wordt.

Het meest significante feit van de 1 Mei-viering valt zo goed als helemaal tussen de plooiën van het nieuws. Drieëntwintig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog legt

het Vlaams-nationalisme weer zijn claim op het Feest van de Arbeid. De Volksunie – in 1968 nog op zijn minst gepercipieerd als *de partij van de collaborateurs* – heeft voor het eerst toelating gevraagd én gekregen om op straat te komen. Volksunievertegenwoordigers leggen bloemen neer bij onder meer het Nationaal Monument voor de Zeelieden in Oostende, bij De Buildrager in Antwerpen en bij het monument voor priester Daens in Aalst. Net nog iets provocerder zijn de Volksuniehuldes aan de omgekomen Vlaamse pendelarbeiders bij de Mijnramp van Marcinelle in 1956 en bij de graven van de voorvechters voor algemeen stemrecht in Leuven. Het Leuven van 'Leuven Vlaams'.

Op 1 mei is de socialistische partijvoorzitter Leo Collard nog aan zet als formateur, en die opdracht is de kern van het socialistische verhaal op het Feest van de Arbeid. Geen tripartite met de christendemocraten en de liberalen, taalvrede, economische expansie, sociale vooruitgang... De boodschap heeft iets van het grauwe weer: niet meteen inspirerend en enthousiasmerend, laat staan een voorbode van zonnige nieuwe tijden. En enig jeugdig elan? De Antwerpse partijkrant *Volksgazet* heeft de troepen vanop zijn voorpagina aangevuurd met de tekst van een lied van Edgar den Haene: *'En schaart U deze meiendag / dichter dan ooit rond d'oude vlag.'* Tja. Socialistisch Limburg stapt op met Herk-de-Stad als uitvalsbasis. De feestrede wordt er gehouden door een nieuw verkozen volksvertegenwoordiger, Willy Claes.

'Het resultaat van Mei '68 was een versterking van rechts'

Willy Claes (29, volksvertegenwoordiger)

'Ik realiseerde me dat toen nog niet, maar het is een feit dat de Franse communistische partij én vakbond het in Parijs voor het grijpen hadden in mei 1968,' stelt sociaaldemocratisch politicus Willy Claes vast. 'Ze hadden het regime kunnen omverwerpen, dat lijdt geen twijfel. Maar ze hebben dat niet gedaan. Ik ben me achteraf gaan interesseren in de achtergronden: blijkbaar is Mei '68 zelfs aanleiding geweest voor akkoorden tussen Washington en Moskou. Alles wijst erop dat er op het allerhoogste niveau, in volle Koude Oorlog, een *deal* gemaakt is tussen Sovjetleider Brezjnev en de Amerikaanse president Johnson: "We laten jullie Frankrijk en zullen ervoor zorgen dat de communisten zich daar koest houden, maar jullie geven ons dan vrije koers in Oost-Europa." Ik geef toe, dat is niet ontgonnen, maar het blijft een belangrijke vraag voor geschiedschrijvers: wat is daar juist gebeurd? Die *deal* heeft de democratiseringsbewegingen in Oost-Europa voor een paar decennia verzwakt. Ik hoop dat we dat ooit aan de hand van archieven kunnen bewijzen.'

'Boedapest verwerpt kulturele hegemonie van het marxisme, maar
intellectuele vrijheid mag niet uit de hand lopen' De Standaard, 30 april 1968

Het politieke engagement begon voor Claes op prille leeftijd. Al op zijn zeventiende was hij voorzitter van de Jongsocialisten in Limburg. Dat had voornamelijk te maken met een ingrijpende gebeurtenis op persoonlijk vlak. ‘Mijn ouders waren niet bemiddeld. Wij huurden een huis en moesten dat verlaten, want de dochter van de huisbaas was *in verwachting* en wilde daar komen wonen. Wij vonden niets anders, zo kort na de oorlog. Ofwel was er helemaal geen aanbod, ofwel was het te duur. De vrederechter heeft ons nog een paar

Negenentwintig en Benjamin van het parlement: Willy Claes. © VRT-Canvas

verlengingen kunnen toestaan, maar op zekere dag stond de rijkswacht er en werden onze meubels gewoon op straat gezet. Dat heeft me veel pijn gedaan. Ik zag als jongeling mijn piano op de stoep staan.’

‘Dat maakte iets los in mij: het kon toch niet dat men zo met het lot van de mensen speelde? Een eerste element om mij in de richting van een linkse beweging te oriënteren. Vergeet niet: we zaten nog in het *zwarte* Limburg. Van huis uit ben ik zeker niet katholiek opgevoed. Mijn vader was een artiest, hij was voor de communisten, maar dan vooral omdat hij vond dat de muziek die de Amerikaanse bevrijders hadden meegebracht, een degradatie was. Hij verwees dan altijd naar de superieure Russische cultuur. Mijn broer, die zeventien jaar ouder was, had een job als boekhouder bij de socialistische

polikliniek, die geleid werd door een jonge volksvertegenwoordiger die mij meetrok naar vergaderingen. Zo is het beginnen te lopen. En mijn politieke leven heeft zich dan vrij snel ontwikkeld.’

In 1957 kon Claes dankzij een lening van de Socialistische Mutualiteiten (‘Vier keer twintigduizend Belgische franken, die ik keurig heb terugbetaald’) diplomatieke en politieke wetenschappen gaan studeren aan de ULB-VUB. ‘Ik wou Rechten studeren, maar daarvoor moest je Latijn gevolgd hebben. Eigenlijk waren de universiteiten op dat moment nog gesloten voor jongeren die geen Latijn hadden gehad. De lessen werden toen nog in de twee landstalen gegeven. Tijdens de kandidatuurjaren kreeg ik cursussen in het Nederlands samen met de faculteiten Letteren en Wijsbegeerte en Rechten, de rest was in het Frans. In de licentiejaren moest je voor een bepaalde taalgroep kiezen, in mijn richting kon dat alleen in het Frans. Dat was een hele uitdaging, want op het atheneum in Hasselt had ik slechts een beperkt aantal uren Frans gehad.’

Claes werd al snel voorzitter van het Brussels studentengenootschap Geen Taal, Geen Vrijheid. ‘Ik werd prompt gebombardeerd tot voorzitter van de Ontdubbelingscommissie, die een politieke vleugel, een onderwijsvleugel en een studentenvleugel had. Die ontdub-

beling lag gevoelig.' Met name bij Camille Huysmans, de op dat ogenblik al bijna negentigjarige *éminence grise* binnen de unitaire socialistische partij. Claes: 'Hij vond dat een universiteit in Antwerpen niet aangeraden was. Huysmans was voorstander van wat hij "het perfecte kruis" noemde: de vrijzinnige universiteit Brussel Nederlands/Frans, het katholieke Leuven Nederlands/Frans, en universiteiten in Gent en Luik. Wij speelden daarop in en eisten dat er vooruitgang zou gemaakt worden bij de ontubbeling van Brussel. Als voorzitter van de commissie mocht ik een gepeperd rapport aan de rector presenteren, waarin ook een aantal schandalen werden vermeld, die wij als studenten nooit zouden hebben gekend mochten de professoren ons niet de nodige stof hebben gegeven. "Als er nu geen verandering komt, zal dit verslag in de brievenbus van de krantenredacties vallen," dreigde ik. Het was genoeg geweest. Dat heeft me nadien nog parten heeft gespeeld bij de examens in de Franstalige afdeling, waar dat niet geapprecieerd werd. "Ah, *c'est vous, le président de la Commission du Dédoublement!*" kreeg ik dan te horen. Laten we zeggen dat ik *gesignaleerd* was. Maar ik heb toch in eerste zit mijn Franstalig diploma behaald.'

Willy Claes: 'We hadden eerder schrik van de studentenbeweging dan dat we het als een gelegenheid zagen om een linksere koers te gaan varen.' © Belga/AFP

de LVSv, de socialisten waren nog niet zo ver. Er was de sterke Franstalige beweging Les *Étudiants Socialistes*, maar bij de Vlamingen was het aantal te gering om een autonome beweging te starten. Ik ging dan maar naar de vergaderingen van de francofonen. We zaten in een periode kort na de ingreep van de Sovjet-Unie in Hongarije. Ook de Algerijnse onafhankelijkheidsstrijd hield ons bezig. Op dat ogenblik was de universiteit een politieke broeihaard: er werd veel gediscussieerd, maar niet tijdens de lessen.'

lieke Leuven Nederlands/Frans, en universiteiten in Gent en Luik. Wij speelden daarop in en eisten dat er vooruitgang zou gemaakt worden bij de ontubbeling van Brussel. Als voorzitter van de commissie mocht ik een gepeperd rapport aan de rector presenteren, waarin ook een aantal schandalen werden vermeld, die wij als studenten nooit zouden hebben gekend mochten de professoren ons niet de nodige stof hebben gegeven. "Als er nu geen verandering komt, zal dit verslag in de brievenbus van de krantenredacties vallen," dreigde ik. Het was genoeg geweest. Dat heeft me nadien nog parten heeft gespeeld bij de examens in de Franstalige afdeling, waar dat niet geapprecieerd werd. "Ah, *c'est vous, le président de la Commission du Dédoublement!*" kreeg ik dan te horen. Laten we zeggen dat ik *gesignaleerd* was. Maar ik heb toch in eerste zit mijn Franstalig diploma behaald.'

'Zowel aan de VUB als aan de ULB waren de studentenverenigingen zeer sterk politiek geëngageerd. De liberalen hadden al een onafhankelijke Nederlandstalige vleugel,

'De eerste Resultaten van de Gemeenteraadsverkiezingen bevestigen de Socialistische Macht' Volksgazet, 12 oktober 1964

Na zijn studies ging Willy Claes werken bij de Socialistische Mutualiteiten en in 1964 werd hij verkozen in de Hasseltse gemeenteraad. 'Ik had nog een schuld te vereffenen aan de SM en wou dus zo snel mogelijk beginnen te werken. In die tijd kon je met een universitair diploma nog onmiddellijk werk vinden.' Toen in maart 1966 de christendemocratisch-liberale regering Vanden Boeynants-De Clercq aantrad, was Claes een verveeld toeschouwer. 'Dat was een regering met volmachten. Het verzet tegen de Eenheidswet zat er bij ons nog diep in.'

De Eenheidswet bestond uit een resem maatregelen die de regering Eyskens-Lilar, bestaande uit christendemocraten en liberalen, begin 1961 had uitgevaardigd om te besparen in landsverdediging, onderwijs en de overheid in het algemeen, met als doel economische expansie te kunnen bevorderen. 'Al moeten we durven te zeggen,' geeft Claes toe, 'dat wij die wet, in de daaropvolgende regeringen mét socialisten, grotendeels geslikt hebben. Die nieuwe volmachten waren er echter te veel aan. Dat alles werd binnen de socialistische familie dan nog eens doorkruist door het opkomende FDF (*het Front des Francophones, een politieke beweging die opkwam voor de belangen van de Franstaligen in dit land*), dat in Brussel heel belangrijk aan het worden was. Ik zat al sinds 1965 in het nationaal partijbureau, dat ook toen al elke maandagochtend vergaderde. Ik was er het enige lid onder de zestig, wat tekenend was voor de structurele zwakte van de socialistische partij in Vlaanderen in die tijd. Ik was zo'n beetje de enige jongere die *au sérieux* genomen werd.'

De studentenopstand tegen het mandement van de bisschoppen in mei 1966, waarin de kerkelijke leiding bleef vasthouden aan Leuven als standplaats voor de Franstalige katholieke universiteit, volgde Claes met veel aandacht. 'Daar bleek opnieuw dat er een breuk zat aan te komen tussen de Nederlandstalige en de Franstalige afdeling van de partij. De Vlamingen vonden het maar normaal dat Leuven "Vlaams" zou worden, de Franstaligen absoluut niet. Zelf vond ik het ook logisch dat de lijn zou doorgetrokken worden, met een Franstalige universiteit op Franstalig grondgebied. De discussies bleven zonder resultaat: wij hebben als partij nooit een unitair standpunt kunnen innemen over Leuven.'

'Feest van de Arbeid zonder incidenten – 1 mei: veel stoeten en weinig zon'

Gazet van Antwerpen, 2 mei 1968

Op 31 maart 1968 werd Willy Claes verkozen tot volksvertegenwoordiger. Op zijn negentwintigste was hij daarmee het jongste lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. 'Het ging in de politiek de hele tijd over communautaire problemen. Wat er in Parijs stond te gebeuren, ontging ons. De enige die aandacht had voor de studentenrevolte was Henri Simonet. Maar dat kwam omdat hij als voorzitter van de raad van beheer van de ULB in mei rechtstreeks te maken kreeg met de stakende studenten.' Simonet is op dat ogenblik Fransstalig socialist en Brussels volksvertegenwoordiger. Later zou hij minister en Europees commissaris worden, en in 1985 overstappen naar de liberale partij. Claes: 'Hij was vrij diep onder de indruk van een beweging die hij inhoudelijk vooral als anarchistisch bestempelde

en voor dewelke we ons volgens hem moesten hoeden. Hij vertelde ons anekdotes over hoe de bezetters de universiteit *paralyseerden* en waarschuwde ons voor de activiteiten van de communisten.'

Op 1 mei 1968 mocht Claes dus zijn eerste Eén Mei-toespraak geven als federaal verkozen. Er broedde van alles in Parijs, in Berlijn was drie weken voordien studentenleider Rudi Dutschke neergeschoten. Maar die thema's haalden zijn speech niet. 'In die tijd kreeg de partij nog zendtijd op de radio, dus mocht ik mijn tekst voorlezen in de studio van Omroep Limburg. Ik concentreerde me op het internationale: de noodzakelijkheid van vrede en van gestructureerde dialoog tussen Oost en West. We konden niet eeuwig blijven leven in die Koude Oorlog, er moest toenadering komen. Dat was in de geest van wat Willy Brandt toen al predikte.' Brandt is dan voorzitter van de Duitse sociaaldemocratische partij. Hij wordt later bondskanselier en ontvangt in 1971 de Nobelprijs voor de Vrede.

'Ik had het zeker niet over de gebeurtenissen in Frankrijk,' geeft Willy Claes aan. 'Communautair pleitte ik voor solidariteit over de taalgrens heen en voor voorzichtigheid bij het *communautariseren* van het land, dat is altijd mijn evangelie geweest. Een pleidooi voor een zekere eenheid. Dat was ook een interne boodschap, omdat de Brusselaars in de partij nogal rare sprongen maakten onder druk van het FDF en omdat de Waalse kameraden sterk geloofden in het economisch federalisme. Er was nood aan cohesie binnen de partij. We zaten geregeld heelder zondagen samen om de violen gelijk te stemmen, het was zeker niet de bedoeling van de aanwezigen om de partij te splitsen. We bleven nog een tijdje één, maar het donderde constant.'

'ULB krijgt verkozen raad van beheer – VUB-gemeenschap vindt
formule onvoldoende' De Standaard, 30 mei 1968

Belangrijke vraag: waarom sprongen de socialistische partijen niet op de kar van de revolterende studenten, zowel in Frankrijk als bij ons? 'Ik denk dat dit te maken had met de vrees voor anarchisme, wat de structuren zou onderuithalen. Iemand als Louis Major (*in mei 1968 algemeen-secretaris van het ABVV én volksvertegenwoordiger*) was totaal, maar dan ook tó-táál, tegen die beweging. Ook Achiel Van Acker (*de op dat ogenblik zeventigjarige, viervoudige ex-premier*) zei op het partijbureau voortdurend dat we ons niet moesten laten verleiden om mee te springen op die dansvloer. Leidraad was dat we ons passief moesten opstellen. Ook aan Franstalige kant was er weinig animo om de kant van de studenten te kiezen. De interventies van Simonet waren op dat punt zeer duidelijk.'

En Claes zelf? 'Ook als jongere binnen de partij had ik helemaal geen voeling met de studenten. Zij isoleerden zich van al wat gezag was. Ik volgde trouw de partijlijn, stelde me neutraal op. We hebben nooit geprobeerd om controle te krijgen over die beweging, of ons wat te laten meedrijven. Dat zat er echt niet in. We hadden er eerder schrik van dan dat we het als een gelegenheid zagen om een linksere koers te gaan varen.'

‘Ik heb Parijs wat gevolgd, vooral via de informatie die ik kreeg van Henri Simonet, maar het was zeker niet Punt Eén op mijn politieke agenda. Integendeel, ik was het eens met het partijstandpunt: opletten voor communistische manoeuvres die ons gaan verdelen en voor de communisten die willen infiltreren! Punt Eén was de regeringsvorming en het programma van die regering. Punt Twee was de communautaire problematiek. Het was niet omdat Gaston Eyskens een regering zou vormen, dat Jan Verroken stil zou blijven.’ Een interpellatie van deze Vlaamsgezinde CVP’er zorgde er mede voor dat de regering-Vanden Boeynants op 7 februari 1968 was gestruikeld over “Leuven Vlaams”. Zijn versie van de feiten leest u in het volgende hoofdstuk. Maar er is niet alleen Verroken, geeft Claes nog mee: ‘Ook het Jongerenbureau van de CVP, onder leiding van Wilfried Martens, was duidelijk aan het *pushen* om België te federaliseren.’

Vijftig jaar later ziet Willy Claes het niet als een gemiste kans van de BSP-PSB dat ze destijds niet de kant van de studenten heeft gekozen en zo stokken in de wielen had kunnen steken van de extreemlinkse studenten die kort daarna AMADA (Alle Macht Aan De Arbeiders) zouden oprichten, de voorloper van de PVDA. ‘Eerlijk gezegd, neen. Als je uiteindelijk het resultaat ziet van de hele beweging-’68, is het verdomme een versterking van rechts en een verzwakking van links geworden, waar we jaren onder gebukt zijn gegaan. Tot de verkiezing van François Mitterrand in 1981.’

‘Zeker in Vlaanderen lag de studentenopstand sociologisch niet goed. Je kunt niet beweren dat die beweging tot een democratisering van het onderwijs heeft geleid. Daar hadden we die studenten niet voor nodig. Ik ga niet zeggen dat er *vantijd* geen sympathieke standpunten werden verdedigd, maar “*L’imagination au pouvoir*”... Neen, dat heb ik niet gezien. Daarvoor waren de ideeën te weinig realistisch om geconcretiseerd te kunnen worden. Voor mij is Mei ’68 over de hele lijn negatief geweest. En natuurlijk had het anders kunnen lopen, mocht de Franse socialistische partij van in het begin de studenten hebben gesteund en gestuurd, maar zij waren nog vooral bezig met Algerije (*de bittere en bloedige burgerstrijd rond de onafhankelijkheid van die Franse kolonie*). De Parti Socialiste was een vermolmd entiteit. Wellicht is die afwezigheid van de PS ook een verklaring waarom de zaak geëxplodeerd is in Frankrijk.’

‘Maar,’ wil Willy Claes tot slot wel nog nuanceren, ‘één verdienste van de beweging-’68 kun je niet ontkennen: de progressieve aanpak van meerdere ethische problemen.’